

Baerje

Tijdschrift van de Historische Kring Baerne

In dit nummer o.a.:

- * 'De Vergulde Hand' (deel 2)
- * Eembrugge op een kaart van 1526

29e jaargang nr.3 - september 2005

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

Historische Kring Baerne

Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. (035) 5430377
e-mail:
hist.kringbaerne@zonnet.nl
Internet:
www.home.zonnet.nl/
hist.kringbaerne

Ereleden

J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet
H. Bronkhorst
mr. C.C.M. Collard †

Voorzitter

T. Stein
Uytenbosch 22
3743 JD Baarn
tel. (035) 5420725

Algemeen Secretaris

J. Veldhuysen-Hogenaar
Nieuwstraat 19
3743 BK Baarn
tel. (035) 5430479

Penningmeester

G.B. Roskamp-Nijenhuis
Spoorstraat 7
3743 EG Baarn
tel. (035) 5423483

Werkgroep Oudheidkamer

J.P. v.d. Belt

De Botter 3
3742 GA Baarn
tel. (06) 22854867

Werkgroep Oude Begraafplaats

J. Kruidenier
Smutslaan 2A
3743 CG Baarn
tel. (035) 5417860

Werkgroep Archeologie

J.W.A.A. van der Laan
De Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. (035) 5411656

Werkgroep Baerne

T. Biemans
Sophialaan 13
3743 CT Baarn
tel. (035) 5422951
e-mail: biemtade@hotmail.com

Ledenadministratie

N. Kuijt-Smit
Van Wassenaelaan 16
3742 AH Baarn
tel. (035) 5418065
e-mail: ekuijt@zonnet.nl

Redactie Baerne

T. Biemans
F.J. Booy
H. Bronkhorst
J.C. Kruidenier

Eindredactie en lay-out

G. Brouwer
A. Twigt

Bezoekadres en bezoektijden Oudheidkamer

Hoofdstraat 1 Baarn. Ingang via de bibliotheek, lift naar jeugdbibliotheek. Op woensdagen van 14.00 tot 16.00 uur en op zaterdag van 11.00 tot 13.00 uur. Voor informatie of een afspraak kunt u tijdens openingsuren bellen met (035) 5430377 of een e-mail sturen: hist.kringbaerne@zonnet.nl

Contributie

Per adres: minimaal € 14,- per jaar

Verzendkosten buiten Baarn

Bij betaling van de contributie a.u.b. uw vrijwillige bijdrage in de verzendkosten overmaken.

Postbankrek.nr.: 41.92.133

Losse verkoop *Baerne*: € 2,50

Verkrijgbaar bij N. Kuijt-Smit,
Boekhandel Den Boer, Laanstraat 69,
Baarn en de VVV/ANWB, Brinkstraat
12, Baarn

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Het tijdschrift *Baerne* komt mede tot stand door Drukkerij Bakker Baarn

INHOUD

'De Vergulde Hand' (deel 2)

Open Monumentendag

Eembrugge op een kaart van 1526

Blik op de Brinkstraat (deel 2)

Verenigingsnieuws

pag.

Gerard Brouwer 2

Jaap Kruidenier 10

Hans Bronkhorst 14

Frits Booy 25

31

voorzijde omslag: de Baarnse gemeenteraad bijeen (coll. HKB)

EEN AMSTERDAMSE ZEEPZIEDERIJ EN ZIJN BAAARNSE EIGENAAR (slot)

Voordat Caspar Anton Woltman Elpers zich in 1902 met zijn gezin in Baarn vestigde, woonde hij in de Parkstraat D 40 in Amsterdam. Al voor zijn komst naar Baarn was hij penningmeester van

de in 1890 door liefhebbers van rashonden opgerichte Nederlandse Vereniging van Liefhebbers en Fokkers van Rashonden. Als kynoloog heeft Woltman Elpers veel bijgedragen aan het herstel van de Nederlandse smoushond.

Het *Baarnsch Nieuwsblad* schreef onder de titel 'Zeven kruisjes' op 24 oktober 1924 over Woltman Elpers het volgende: 'Een der meest populaire ingezetenen onzer gemeente, de Heer C.A. Woltman Elpers, hoopt Zondag 26 October a.s. zijn 70en verjaardag te vieren. Al heeft de a.s. jubilaris zich door vertrek naar elders, met zijn bekende bescheidenheid aan elke officieele huldebetooning op dien dag onttrokken, toch meenen velen de gelegenheid niet te mogen laten voorbijgaan, zonder nu eens te zeggen, wat zij aan den Heer Elpers hebben en voor hem gevoelen. De Heer Woltman Elpers heeft zich op velerlei gebied verdienstelijk gemaakt. In de zakenwereld is hij een zeer geachte persoonlijkheid.

De man van de Zeepfabriek "De Vergulde Hand" wordt door zijn cliënten als een vriend beschouwd. Maar voor Baarn ligt zijn kracht in het verenigingsleven en wel zeer speciaal op het terrein der bloemencultuur en van de verfraaiing van Baarn.

1854 26 OCTOBER 1924

FEESTPROGRAM

TER GELEGENHEID DER ZEVENTIGSTEN
VERJAARDAG VAN DEN WELED.GEB. HEER
CASPAR ANTON WOLTMAN ELPERS
TE VIERNEN DOOR HET PERSONEEL VAN
„DE VERGULDE HAND“

C. A. Woltman Elpers.

Omslag feestprogramma ter gelegenheid van de 70-ste verjaardag van Caspar Anton Woltman Elpers (particuliere collectie)

Wel heeft de heer Elpers ook op ander gebied zijn krachten voor de publieke zaak en tot steun van anderen gegeven. Wij herinneren aan zijn lidmaatschap van den Gemeenteraad, dat hij van 13 Aug. 1908 tot 1 September

1919, met een kleine onderbreking, met groote ambitie vervulde. Eigenaardig, dat voor alle raadsleden zijn voorzitterschap van de commissie voor de beplantingen en plantsoenen als vanzelfsprekend was.

Zitting van de gemeenteraad van Baarn op 1 juni 1916. Van l. naar r.: Kaptein Auberink, A.A. Stoker, G.W. van Bleek, T. Haarman, A. van Leersum, wethouder N. Wafelbakker, burgemeester J.H.W. jhr. mr. Rutgers van Rozenburg, gemeentesecretaris G. van Merkestijn, dr. A.J. Thomas, Posthuma (daarachter een verslaggever), notaris Van Ditshuijzen, Caspar Anton Woltman Elpers en J. Horsman (collectie Historische Kring Baerne)

Verder is de heer Elpers sedert 1909 voorzitter van het Waterschap "Eemland", waarvoor hij vooral in den tijd van den watersnood in 1916 en daarna door wegverbetering veel deed; lid der Commissie van Weldadigheid van H.M. de Koningin-Moeder; sedert 1890 oprichter en bestuurslid van de Nederl. Kennelclub "Cynophilia"; lid van de Financieele Commissie van "Crescendo", waarin, zooals een ander lid van deze commissie ons schreef, hij het secretariaat steeds zeer nauwgezet heeft waargenomen en waarbij hij altijd aanwezig en bereid was de eer en belangen der Vereeniging aanzienlijk te steunen en te bevorderen.'

Maar temidden van zijn bestuursfuncties - aldus het artikel - was het (mede) besturen door hem van de afdeling Baarn van de 'Tuinbouw', 'Floralia' en de 'Vereeniging tot Verfraaiing van Baarn' wel het belangrijkste. De krant schreef hierover: 'Zij deden den heer Elpers uitkomen in zijn groote organisatorische kracht, zijn liefde voor bloemen- en plantencultuur, zijn begeerte om daardoor beschavend en veredelend op jong en oud in te werken.'

'Boulevards'

Veel informatie over bovengenoemde

Caspar Anton Woltman Elpers en zijn gezin. Van l. naar r.: Christine Woltman Elpers-Driessen, zijn (tweede) echtgenote, hun zoon Eduard, Caspar Anton Woltman Elpers en - zittend - hun zoon Herman. De foto is rond 1900 gemaakt (particuliere collectie)

verenigingen is te vinden in het gemeentearchief van Baarn, en wel in de subsidieaanvragen die deze verenigingen indienden bij de lokale overheid. Deze aanvragen gingen vergezeld van

jaarverslagen en begrotingen, die een interessant beeld geven van de toenmalige activiteiten van al deze clubs. Een voorbeeld. Onder medeverantwoordelijkheid van Woltman Elpers stuurde de penningmeester 'der Vereeniging tot Verfraaiing van de gemeente Baarn en bevordering van het Vreemdelingen Verkeer te Baarn' b. en

w, van Baarn de in schoonschrift geschreven 'Begrooting voor het jaar 1911', waaruit bleek wat de vereniging in dat jaar aan verfraaiing van het dorp wilde uitgeven. Een 'vastenwerkmán' kostte f 520,- voor 52 weken, voor hulp van een jongen werd 100 gulden begroot. Voor bemesting van de gazons langs de Boulevards, op het

Stationsplein, achter de bierhal, driehoekje Eemnesserweg en bij het Centraal Station werd 200 gulden begroot. ¹

Ook het repareren en schilderen van de openbare banken behoorde tot de verantwoordelijkheid van de vereniging. In totaal werd voor 1911 een subsidie gevraagd - en hoogstwaarschijnlijk ook gekregen - van f 850,-. Uit het jaarverslag over de periode van 1 oktober 1919 tot 30 september 1920 van de Verfraaiings-commissie blijkt, dat uit het bestuur, waarin naast Woltman Elpers bijvoorbeeld ook bloemist H. van Herwaarden zitting had, subcommissies werden gevormd voor o.a. de tennisbanen, de plantsoenen en parken en de exploitatie van de ijsbaan 'Wilhelminapark'. Zelfs het terrein voor de villa 'Baarnstein', destijds gelegen op de hoek van de Prins Hendriklaan en de

Titelpagina van album uit 1924 met kalligrafie van Dirk Hornsveld (particuliere collectie)

Stationsweg, werd door de vereniging in orde gehouden.

'Zondag 26 October zal voor de meeste oud-Baarnaars en ook voor vele jong-Baarnaars een herinneringsdag zijn, dien zij maar niet zoo onopgemerkt zullen laten voorbijgaan. Dan toch zal het 70 jaar geleden zijn, dat de heer Woltman Elpers geboren werd. Langer dan 1/4 eeuw is hij inwoner van Baarn, en al die jaren heeft hij véél in het belang der gemeente en van hare ingezetenen gedaan.

Ik weet dat Elpers een man van beteekenis is, voor Tuinbouw en voor Floralia. Maar in die Vereenigingen heb ik hem niet in zijn volle kracht gezien, omdat ik zelf geen deel van het bestuur uitmaakte. Maar wel heb ik Elpers korten tijd gekend als raadslid en nog veel langer als lid van de Verfraaiings-Commissie, waarin wij vele jaren samengewerkt hebben, hij als 2e Voorzitter en ik als Voorzitter. Dat was een gezellige tijd; en als wij het dan bij gelegenheden over plantsoenen en bloemetjes hadden dan waren Elpers en v. Herwaarden (die ook al een 16 jaar bestuurslid van de Verfr. C. is) niet uitgepraat. En al is Elpers nu ook nog zoo'n ervaren zeep-fabrikant, tuinbouwkundige, bloemist, aanlegger van perken en parken is hij ook. En probeert het heusch maar niet, het met hem over die vakken aan de stok te krijgen, je legt het finaal bij hem af.'²

De op 2 augustus 1826 gestichte Commissie van Weldadigheid van H.M.

de Koningin-Moeder vergaderde (twee keer per jaar, in voor- en najaar) afwisselend in het gemeentehuis en in hotel Velaars op de Brink. Hetgeen blijkt uit het in het gemeentearchief bewaard gebleven notulenboek van deze commissie. In de vergadering van 16 december 1909 'wordt de heer C.A. Woltman Elpers voorgedragen, in de plaats van de heer F. Pen (overleden)'. De voordracht werd door de aanwezigen aangenomen, want in de vergadering van 5 januari 1910 werd Woltman Elpers als nieuw lid, door de voorzitter (en burgemeester) F.F. baron d'Aulnis de Bourouill, welkom geheten.

Een indruk van de werkzaamheden van de commissie - en dus van die van lid Woltman Elpers - geeft o.a. het verslag van de vergadering van 7 januari 1909. In die vergadering was ook mevrouw Meulenbelt-van Lijn present, de directrice van de Baarnse Naai- en Breischool. Zij gaf een overzicht van wat bij de 'Kerstuitdeeling' was gegeven aan de 'bedeelden' in Baarn. De giften waren op haar school gemaakt en bestonden uit: 123 vrouwehemden (92 genaaid), 96 mannehemden (51 genaaid), 273 kindrehemden (209 genaaid), 155 lakens (122 genaaid) en 62 paar wollen kousen.

In die vergadering deelde de voorzitter mee dat voor een van de 'bedeelden' het 'pak kleederen was ingehouden, om het onbehoorlijke gedrag harer dochter op de Naaischool, waartoe de

Moeder aanleiding had gegeven.'

Volhardingsvermogen

In het artikel in het *Baarnsch Weekblad* van 24 oktober 1924 schreven meerdere medebestuurders van Woltman Elpers lovende teksten en anekdotes over hun collega. Schoolhoofd en geschiedschrijver Pluim, als secretaris van 'Floralia', droeg ook zijn proza bij. En niet het minste. 'Floralia' werd in beginsel, aldus Puim, op vrijdag 20 oktober 1905 in hotel Central opgericht. 'Er was een vergadering uitgeschreven, waarvoor 15 heeren waren opgekomen, verdeeld in vijf categorieën.' Hierna volgde een opsomming van de notabele plaatsgenoten, waarin C.A. Woltman Elpers - van de 'Tuinbouw' - het spits afbeet. De andere categorieën bestonden uit vertegenwoordigers van o.a. de Verfraaiings-Commissie en de openbare lagere scholen in Baarn. Woltman Elpers opende de vergadering en zei dat 'In een der laatste bijeenkomsten van de Tuinbouw stemmen waren opgegaan om ook in onze schone gemeente een Floralia-Vereeniging op te richten.' Zijn plan werd door alle aanwezigen toegejuicht, zodat de oprichting van 'Floralia' snel was beklonken. Woltman Elpers werd enkele maanden later, op de eerste huishoudelijke vergadering, tot eerste voorzitter van 'Floralia' gekozen.

'Zo stak het schip in zee. [...] Bijna 20 jaar bestaat 'Floralia' en, ik mag het zeker wel zeggen zonder onbescheiden te

zijn, nog steeds is zij de populairste Vereeniging van Baarn, zowel bij klein als bij groot. [...] Dien vooruitgang, dat volhardingsvermogen onzer Vereeniging danken wij grotendeels aan onzen krachtigen leider, aan den Heer Woltman Elpers, die zich zoo geheel aan deze Vereeniging geeft. Het was vooral voor hem een onvergetelijke voldoening voor zijn volijverige leiding, toen hij op 3 Aug. 1923 de Koninklijke Familie op het feestterrein van Floralia (Pekingpark) mocht rondleiden en uit den mond der Hooge Bezoeksters woorden van groote belangstelling en tevredenheid over 't werken der Vereeniging mocht hooren.'

De heer Kraaijenbrink, secretaris van de afdeling Baarn van de 'Tuinbouw' schreef in diezelfde krant over zijn voorzitter: 'Zoo loofde hij [Woltman Elpers] een prijs uit voor het mooiste ontwerp van een beplanting van een der taluds aan de v.m. H.S.M., waarop vooral het woord „Baarn" in groote letters moest uitkomen. Zoo wist hij deze helling [toen nog langs een kaal ravijn] verfraaid te krijgen. Door het aanbrengen van den voetbrug moest echter deze verfraaiing verdwijnen.'

Geldwisselkantoor

Caspar Anton Woltman Elpers woonde met zijn vrouw en zijn zoons Eduard en Herman Josef, van 1902 tot 1937, in het ruime, in neo-renaïssancestijl gebouwde herenhuis 'Casa Nuova', aan de Eemnesserweg. Het huis is nu kan-

Caspar Anton Woltman Elpers en zijn echtgenote thuis. Jaartal onbekend (particuliere collectie)

toor van de Stichting Thuiszorg Eemland, nu Amant. Door zijn werk in Amsterdam, zijn reizen naar België en Duitsland en zijn activiteiten voor de Baarnse gemeenteraad, het waterschapsbestuur, de katholieke kerk in zijn woonplaats en de vele plaatselijke verenigingen zal Woltman Elpers maar weinig thuis zijn geweest.³

Op de dag van zijn overlijden, donderdag 18 februari 1937, schreef de Baarnsche Courant op de voorpagina een in memoriam. Daarin stond de

waardering voor zijn uitzonderlijke activiteit op verenigingsgebied - nog eens - op een rij: Caspar Anton Woltman Elpers ontving zowel van de Vereniging tot Verfraaiing van Baarn, de afd. Baarn van de Ned. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde als van 'Floralia' het erelidmaatschap. Woltman Elpers, die 'zich de laatste jaren wegens zijn gezondheidstoestand uit het publieke leven had teruggetrokken', werd op maandag 22 februari 1937 bijgezet op de R.K. begraafplaats. Zijn oudste

zoon Eduard (roepnaam 'Eddy') trouwde met J.A.M. Gilissen - zij kregen twee zoons - en woonde met zijn gezin op de Faas Eliaslaan 5.

Zeepeziederij 'De Vergulde Hand' werd in 1966 verkocht aan de Chefaromij Rotterdam, die vooral oog had voor het merk en de goodwill van het merk. Eind jaren zestig vond de directie dat het merk niet meer tot de kernactiviteiten van Chefaro behoorde en zo kwam het merk bij Interpharm Den Bosch terecht. Toen de dochter van Interpharm, Mediaca, zelfstandig wilde gaan opereren nam deze het merk van 'De Vergulde Hand' mee. In 1996 werd 'De Vergulde Hand' overgenomen door Maxxim Medical Europe, totdat ze in 2002 overgenomen werd door Remark.^{1 4}

Op de plek aan het Damrak waar tot in de vorige eeuw 'De Vergulde Hand' gevestigd was, bevindt zich in 2004 een geldwisselkantoor voor toeristen genaamd 'Chequepoint Change'.

Gerard Brouwer

Noten:

1. Met de 'Boulevards' werden de gazons langs de spoorlijn naar Amsterdam bedoeld;
2. Zie *Baarnsch Weekblad* van 24 oktober 1924, bijdrage geschreven door dr. Thomas, wethouder, loco-burgemeester en oud-voorzitter van de Verfraaiingscommissie;
3. Woltman Elpers was in februari 1916 lid van de commissie die de viering van

het zilveren jubileum van pastoor P.J.C. Kok organiseerde (zie de *Baarnsche Courant* van 12 februari 1916);
4. E-mail d.d. 21 september 2004 van Annemieke Ymker, productmanager van de Remark Groep.

Geraadpleegde archieven:

Archief Historische Kring Baerne, streekarchief Amersfoort (archief gemeente Baarn en waterschap Vallei en Eem) en gemeentearchief Amsterdam.

Geraadpleegde literatuur:

Een hoogst zeldzaam jubileum. - 1554-1929. Een driehonderdvijfenzeventigjarige, door Inte Onsman, in Het Kappersblad, 7e jaargang, oktober 1929; Baarnsch Nieuwsblad van 24 oktober 1924, no. 43; Baarnsche Courant van 18 februari 1937; Waar men 4 eeuwen om zeep ging, geschreven in opdracht van de directie van C.A. Woltman Elpers' Zeepfabriek 'De Vergulde Hand', door M.G. Eemeis Jr., N.V. Drukkerij en Uitgeverij J.H. de Bussy, Amsterdam, 1954; Baarn geschiedenis en architectuur, door Fred Gaasbeek, Jan van 't Hof en Maarten Koenders, eindredactie Roland Blijdenstijn, Uitgeverij Kerckebosch BV/Spou, Zeist, 1994, ISBN 90-6720-153-7.

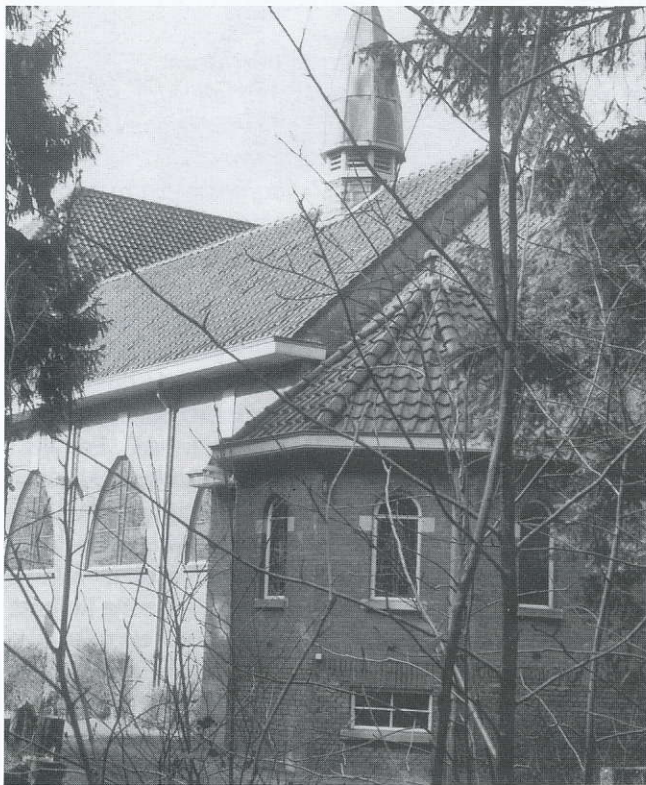
Veel dank ben ik verschuldigd aan de heer E. C. A. M. Woltman Elpers, die mij waardevolle informatie gaf en bijzondere stukken leende. Ook dank ik de heer

Alexander Renckens en mevrouw Annemieke Ymker, beiden van de firma Remark in Meppel, thans eigenaar van het merk 'De Vergulde Hand', mevrouw

Thea Kruidenier die mij rondleidde in 'Casa Nuova' en de heer Frank Oehlen, medewerker van het Amsterdams Historisch Museum.

OPEN MONUMENTENDAG 2005

Dit jaar heeft de landelijke Open Monumentendag als thema 'Religieus erfgoed'.

De kapel van St. Elisabeth te Lage Vuursche (foto Jaap Kruidenier)

In Baarn zal op zaterdag 10 september om 10.00 uur 's morgens de dag officieel geopend worden in de

Nicolaaskerk. Vanaf dat moment zullen de meeste Baarnse kerken hun deuren voor het publiek openzetten. De Open Monumentenvlag zal deze dag tot 16.00 uur aan de te bezoeken panden wapperen. Bijzonder is dit jaar de openstelling van de moskee aan de Bremstraat, de prachtige villa Berg en Dal aan de Jacob van Lennepleaan, waar het Apostolisch Genootschap is gevestigd en de St. Elisabethkapel in de Lage Vuursche.

Er zijn maar liefst twee tentoonstellingen te bezichtigen, namelijk in de Nicolaaskerk met o.a. kazuifels en vaandels en in onze Oudheidkamer, waar verzamelingen bijbels en kinderboeken met een religieuze strekking te bewonderen zijn. Tevens worden er deze

T.B.C.-huisje op het terrein. Restauratie is op korte termijn dringend nodig (foto Jaap Kruidenier)

dag rondleidingen gegeven op drie oude Baarnse begraafplaatsen, namelijk op de begraafplaats bij de kerk van de Lage Vuursche, op de begraafplaats achter de St. Elisabethkapel en op de oude Algemene Begraafplaats aan de Acacialaan uit 1828, die door leden van de Historische Kring gedurende de laatste vijf jaar wordt opgeknapt. Deze begraafplaatsen zullen verder de hele dag voor het publiek geopend zijn. De rondleidingen op de oude Algemene Begraafplaats aan de Acacialaan (ingang Berkenweg) zullen beginnen om

11.00 uur en om 14.00 uur (zie ook het programma in dit blad).

St. Elisabeth

In 1927 werd het klooster aan de Kloosterlaan in Lage Vuursche door de zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort in gebruik genomen. Het klooster en de kapel kwamen tot stand na een schenking van 128.000 gulden door jonkvrouw Elisabeth Bosch van Drakestein (1853-1931) en haar familie.

Bij de ingang bevindt zich nog steeds de stichtingssteen met het opschrift: 'Deze kapel met klooster is gesticht op initiatief van jonkvrouwe Elisabeth F.M.

Bosch van Drakestein in het jaar O.H. 1927.'

Als architect werd op verzoek van de familie de Haarlemmer M. van Ooijen gevraagd. Het gebouw kende een L-vormige plattegrond met in de ene vleugel spreekkamers, ziekenzaal, recreatiezaal en slaapzalen en in de andere vleugel de kapel.

Het zusterhuis was bedoeld voor het verzorgen van oude en zieke zusters en

was vanaf de weg niet goed zichtbaar. Daarnaast vervulde het klooster ook een functie in het dorp, want iedereen kon er aankloppen voor medische hulp. In 1938 werd het huis verbouwd en uitgebreid tot sanatorium. De oorspronkelijke L-vormige plattegrond werd veranderd in een carré rond een binnenplaats. Tevens werd een vleugel toegevoegd. In die vleugel, gericht op het zuiden, werden ziekenzaal en terras aangelegd.

Glas-in-lood vensters in de kapel. Maker onbekend. Linker raam: Elisabeth en Paulus met het alziend oog. Rechts onder het wapen van de familie Bosch van Drakestein met als schild dragers twee draken (foto Jaap Kruidenier)

Dit garandeerde optimaal zonlicht, dat noodzakelijk werd geacht voor het herstel van de zieken. In de nieuwe gebouwen kwamen apotheek, onderzoek-, röntgen- en donkere kamer. Aan deze periode herinneren ook nog drie t.b.c.-huisjes op het terrein. Het zijn kleine houten paviljoens die aan de voorkant open zijn en draaibaar waren naar de zon en uit de wind. Ze verkeren helaas in zeer slechte staat. Er zou er tenminste een van gerestaureerd dienen te worden. Ook werd de kapel in deze tijd vergroot.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw werd het zusterhuis omgevormd tot verpleeghuis, een functie die het nog steeds heeft. De binnenplaats werd toen gedeeltelijk bebouwd en het pand werd aan de achterkant uitgebreid.

De kapel

De kapel bevat de meest oorspronkelijke en waardevolle elementen. Hij bestaat uit drie delen: een rechthoekig, eenbeukig schip met parabooloramen, een driezijdig gesloten koor met rondboogramen en een haaks daarop geplaatste zijruimte met boogramen.

Het belangrijkste zijn de glas-in-loodvensters in het schip. Daarin zijn allerlei heiligen en weldoeners via hun wapens en lijfspreuken vereeuwigd. Onder de heiligen bevindt zich onder meer Theresia van Lisieux.

In het raam rechts voor de overgang van schip naar koor wordt jonkvrouw

Bosch van Drakestein genoemd en is Elisabeth, haar naamheilige, uitgebeeld. Andere weldoeners zijn de families Rouppe van der Voort en Loten van Doelen Grothe, die gelieerd waren aan de familie Bosch van Drakestein.

Helaas is de kunstenaar die de ramen ontwierp, niet bekend. De vensters zijn ongesigneerd en ongedateerd. Nabij het zusterhuis bevindt zich verder nog een Lourdesgrot, gebouwd van misbaksels en lavabrokken op een ijzeren frame. In de grot, die trouwens ook nodig aan een restauratie toe is, bevinden zich beelden van Maria en Bernadette. De grot is waarschijnlijk omstreeks 1930, dus kort na de stichting van St. Elisabeth, gebouwd. Centraal in het park ligt nog de eenvoudige begraafplaats. Aan weerszijden van een middenpad liggen rijen graven met aan het einde een kruis. Op deze begraafplaats liggen de zusters en de rectoren van het zusterhuis. Ook vonden enige weldoeners die vanaf het begin betrokken waren bij huize St. Elisabeth, er hun laatste rustplaats.

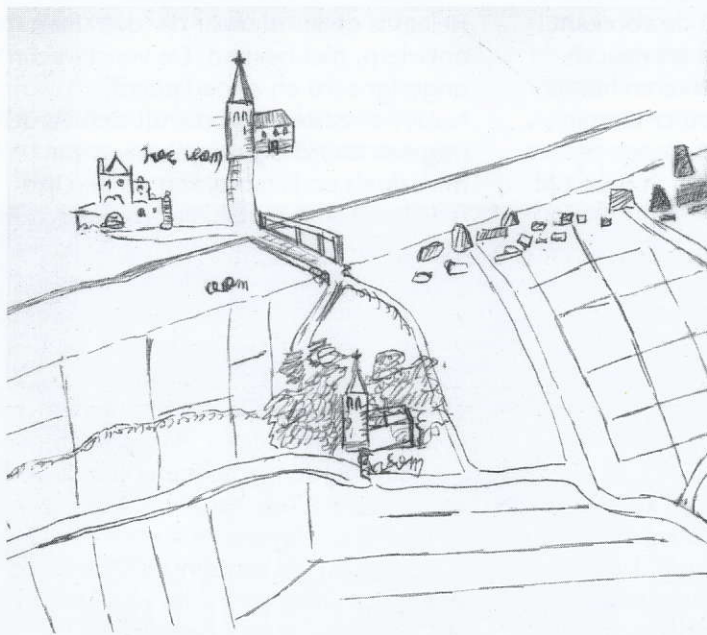
Jaap Kruidenier

Geraadpleegde literatuur:

Jan van 't Hof, St. Elisabeth, in *Van Baerne tot Baarn*, pag. 178- 185, Historische Kring Baerne, Baarn 1999.

EEMBRUGGE OP EEN KAART VAN 1526

De oudste afbeelding van Eembrugge is van 1526. Dus van twee eeuwen eerder dan de bekende tekeningen en etsen uit de 18de eeuw.

Detail van de ronde kaart van Gooiland

Die vroeg-16de-eeuwse oudste afbeelding is een detail van een kaart van het Gooi in het Nationaal Archief in Den Haag, zoals het voormalige Algemeen Rijksarchief nu heet. Het is een forse tekening (60 x 65cm) op papier in de kleuren bruin, groen en geel. De tekening staat bekend als de *Ronde Kaart van Gooiland*. De kaart is getekend in

1526 en wellicht vervaardigd door de kunstschilder Goort de Greeff. Hij deed dit in opdracht van de Staten van Utrecht, om meer duidelijkheid te geven

over de grensgeschillen met Holland. Je beleeft in het Nationaal Archief een ware historische sensatie als die kaart, binnen een half uur na de aanvraag, voor je wordt uitgespreid. Het gespannen afwachten wordt beloond met de aanblik van dit vel papier, dat zo lang in redelijke staat is bewaard gebleven. Daar ligt dan het originele document van een kleine vijf eeuwen geleden, dat ons in levendige afbeeldingen vertelt hoe het Gooi

en het Eemland en een deel van het bisdom Utrecht er toen uitzagen.

Afgebeeld zijn de Zuiderzee en de rivieren de Eem en de Vecht, alsmede de Biltse Grift, die samen een omcirkeling van de kaart vormen, vandaar de naam *Ronde Kaart*. Op die kaart vinden we plaatsen als Amersfoort, Nijkerk, Utrecht, De Bilt, Westbroek, Maarssen, Loenen, Vreeland, Weesp, Naarden, Laren, Eemnes, Hilversum en Bussum,

Smit & Delen

N O T A R I S S E N

Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: notarissen@smit.delen.knb.nl

Door lucht gedragen

Het Matrair luchtgeveerde,
persoonlijke instelbare matras

- unieke eigenschappen
- in een matras
- vertegenwoordigd

*Bezoek ook
onze speciale
bedden-etages.*

Bed- en linnenspecialzaak

*Slapen
op wolken.....*
Laanstraat 91
BAARN

Tel. (035)5413521
veerkamp@xs4all.nl

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

**Uw Vloer
op maat bij**

MAAT parket v.o.f.
Zandvoortweg 153
3741 BC Baarn
Telefoon 035 602 36 54
Fax 035 602 38 06

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A.Smulders - de Jong en W.P.J. Goemans, apothekers

**UW GENEESMIDDEL
ONZE ZORG**

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apo.julius@worldonline.nl

ERICA

LINGERIE & BADMODE

Voor deskundig advies

Voor grote maten

Nachtgoed en Dusters

Reuma ondergoed

Uw maat met de juiste cup A t/m H

Voor kleine maten

Voor hele grote maten

Badpakken en Bikini's

Heren ondergoed

En wij proberen het bijna onmogelijke mogelijk te maken

Laanstraat 71a, 3743 BC Baarn, Tel. 035 642 00 73

juwelier
van doorm

Brinkstraat 14 - 16 3741 AN Baarn
Tel.: 035 - 5413107 Fax. 035 - 5416963
☆ Al vier generaties lang liefde voor 't vak

DICK PRINS

ASSURANTIE- EN HYPOTHEEK ADVIES B.V.

Het adres voor al uw verzekeringen

Brinkstraat 38

3741 AN Baarn

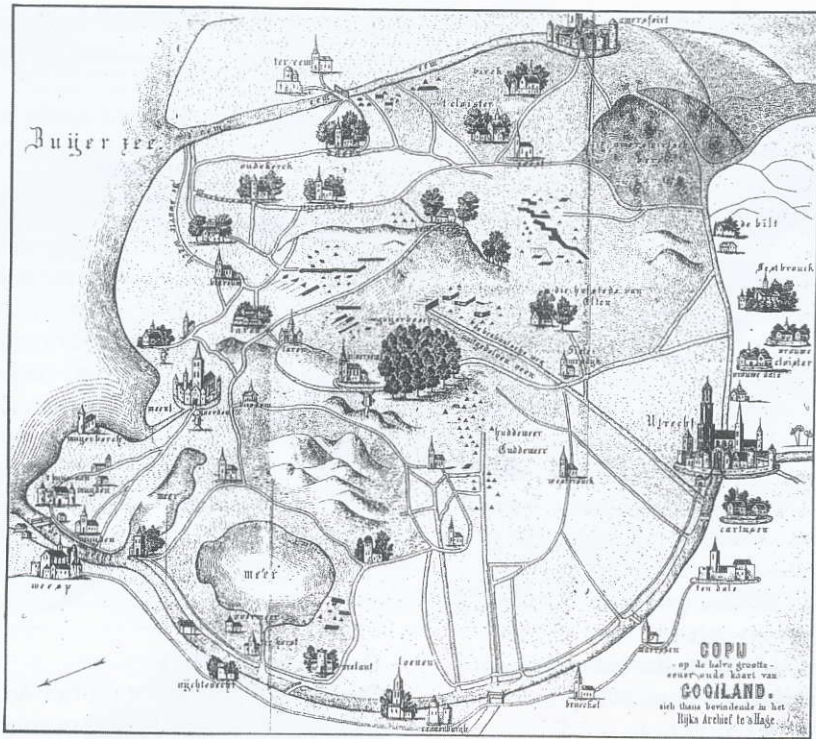
Telefoon 035-5411359

Fax 035-5410063

E-mail: dick_prins.ass.hyp.advies@hetnet.nl

Ook het adres voor hypotheekadvies

De ronde kaart van Gooiland (kopie volgens Perk, 1866)

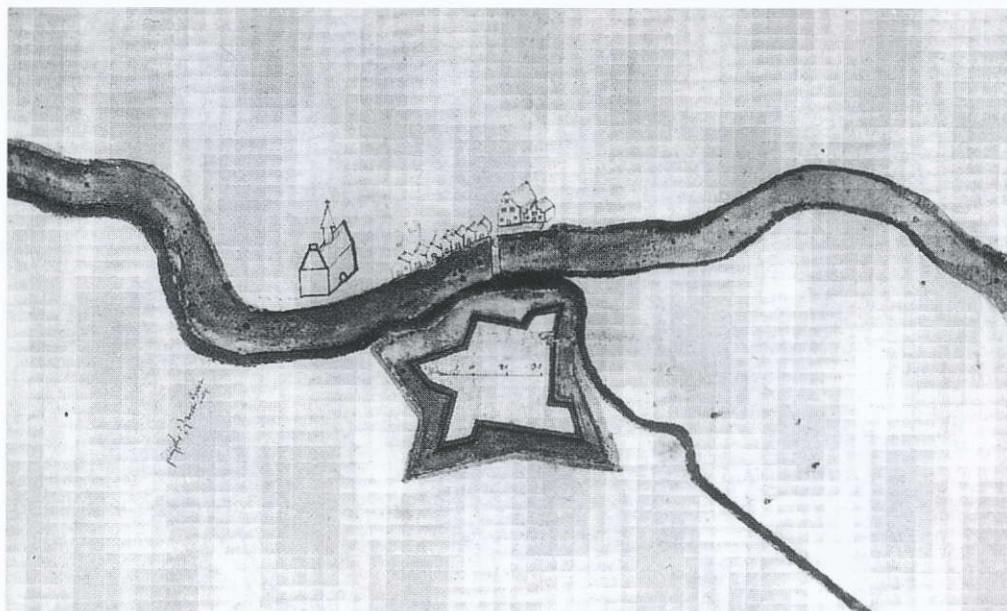
alsmede een aantal kloosters, die toen, een halve eeuw vóór de Reformatie, nog door monniken of monialen (zusters) bevolkt waren. Zoals ook de kerkgebouwen, als die van Eembrugge en Baarn, nog in rooms-katholieke handen waren.

Een hoge brug over de Eem

Hoewel men spreekt van een kaart van Gooiland, is er veel meer afgebeeld; naast Eemland ook een deel van 't Sticht. Van het gebied van de tegen-

woordige gemeente Baarn zijn op de kaart terug te vinden Baarn, De Vuursche en Eembrugge. Daarvan is Eembrugge, of Ter Eem, voor ons het meest interessant, vanwege de gedetailleerde tekening die ons een aardig beeld geeft van de situatie van een kleine vijf eeuwen geleden. We vinden Eembrugge aan de bovenkant van de kaart, die georiënteerd is, dat wil zeggen dat het oosten boven ligt.

Aangezien die kaart verbleekt en dus

Plattegrond van 1634 van Huis ter Eem en Eembrugge (RAU-TA inv.nr. 2099)

moelijk leesbaar is, is het detail van Eembrugge met de pen overgetrokken en hierbij afgebeeld. Duidelijk getekend is de hoge brug over de Eem, waar de schepen onderdoor konden varen. De opritten van de brug ontbreken op de tekening. Van die brug loopt een weg naar de kerk, die op enige afstand van het kasteel staat.

Het kasteel heeft een andere weg naar de brug. Op de tekening staat links van de brug het woord *Eem*. Aan de andere kant van de brug ligt *Baerne*, tussen bomen verscholen. Rechts op de kaart, langs de linkeroever van de Eem, ziet men stapels turf.

De kopie van Perk

De Ronde Kaart komt uit het Archief van de Erfgooiers, en in het midden van de 19de eeuw was de Hilversumse notaris Albertus Perk beheerder van dat archief. Perk heeft deze kaart met vier andere kaarten van Gooiland geschonken aan het Algemeen Rijksarchief in Den Haag. Perk liet in 1866 van de oorspronkelijke Ronde Kaart een kopie maken op halve grootte van het origineel. Deze opgewerkte kopie is hierbij afgebeeld, omdat die kleiner en duidelijker is dan het origineel, dat in de loop der eeuwen minder scherp is geworden en dat bij reproductie niet goed overkomt. Van de oorspronkelijke kaart zijn dia's en foto's te raadplegen in het archief van de Baarnse Historische Kring. Dat

materiaal werd ons verstrekt door het Nationaal Archief.

Kaart bij onderhandelingen gebruikt

De Ronde Kaart heeft in de 16e eeuw een rol gespeeld bij onderhandelingen over de grenzen van het Gooi. De 16e-eeuwse geschiedschrijver Lambertus Hortensius vertelt in zijn boek over de opkomst en ondergang van Naarden, hoe bij de onderhandelingen tussen Gooiland en Eemnes in 1526 de Stichtenaars een kaart meebrachten, die hij zo beschrijft dat het wel de Ronde Kaart van Gooiland moet zijn geweest. Ook de secretaris van Naarden, Pieter Aelmanszoon, die van

1525 tot 1527 een onderzoek deed naar de grenzen van het Gooi, vertelt, dat bij de onderhandelingen in 1526 de Stichtenaars een kaart meenamen en hij doelde daarmee waarschijnlijk op onze Ronde Kaart.

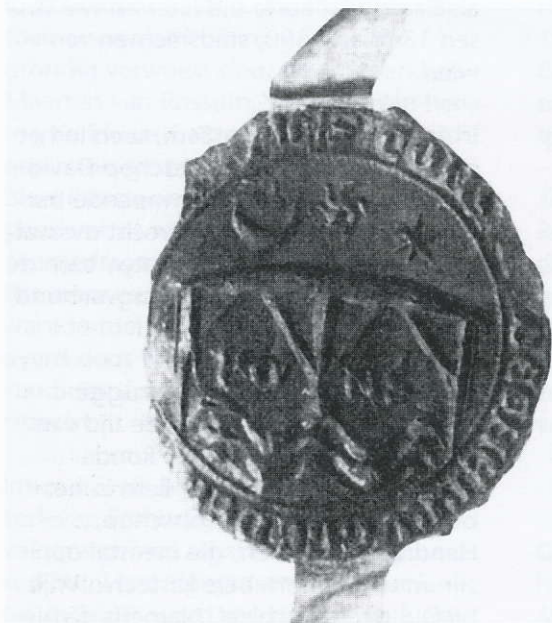
Het kerspel Ter Eem

Voor de geschiedenis van Eembrugge moeten we teruggaan naar het midden van de 13e eeuw. Blijkens een vermelding in een Oorkondenboek in het Utrechts Archief, bestaat er in 1254 al een kerspel of kerkdorp Ter Eem. Toen stond er ook al een Huis ter Eem, aanvankelijk was dat een versterkte woning en in het midden van de 14e eeuw

werd het een kasteel, een bezitting van de bisschop van Utrecht, die deze plek van strategisch belang achtte. Het kasteel moest de monding van de rivier de Eem en de noordoostgrens van het Nedersticht tegen Gelre beschermen.

Op enige afstand van Huis ter Eem lag de parochiekerk van Ter Eem, duidelijk afgebeeld op de Ronde Kaart. Oorspronkelijk was die kerk ook de parochiekerk van de Eemnessers, die van Eemnes naar Eembrugge kwamen lopen over het Kerkpad, een

straatnaam die we hier nog steeds aantreffen. In het midden van de 14e eeuw

Zegel van het gerecht Eembrugge 1331

kreeg Eemnes een eigen kerk, die van Eemnes-Buiten, en in de 15e eeuw werd een tweede kerk gebouwd in Eemnes-Binnen, in de volksmond bekend als 'het dikke torentje'.

De kern van het kerspel Ter Eem lag oorspronkelijk op de rechteroever van de rivier. Volgens een oorkonde van 21 november 1300 draagt het dorp dan niet meer de naam van het huis, maar die van de brug over de Eem, we lezen dan *Emebrucge*.

Op een zegel van de dorpsraden van Eembrugge en Eemnes aan een charter van 29 augustus 1331, staat een brug over golvend water met tussen de pijlers het Latijnse woord *Pons* (brug) en daarboven een maansikkel, een zon en een ster. Eemnes behoorde toen tot Eembrugge.

Dit is de oudste afbeelding van de brug over de Eem. De brug is eeuwenlang een belangrijke schakel geweest in de verbinding tussen midden-Nederland en de oostelijke en noordelijke gewesten. Over die brug, die al vóór 1300 bestond, liep de meest noordelijke en kortste verbinding tussen het Nedersticht (nu de provincie Utrecht) en het Oversticht (Overijssel, Drenthe en de stad Groningen). Het zegel, hierbij afgebeeld, is te vinden in het Utrechts Archief.

Eembrugge een stad

Eembrugge kreeg stadsrechten van bisschop Jan van Diest. Dat gebeurde tussen 1336 en het sterfjaar van de bis-

schop, 1341. Na de dood van Jan van Diest gaf diens opvolger, bisschop Jan van Arkel, aan de omwonenden van de brug, die de onderhoudskosten moesten dragen, een octrooi om bruggeld aan de Eem te heffen. Die omwonenden waren de burgers van Eembrugge, Eemnes, Baarn en Bunschoten. Het tarief was voor een wagen 4 penning en voor een paard, een rund, een schaap of een varken 1 penning. Vrijdom van die tol kregen de burgers van de belangrijkste Stichtse steden Utrecht, Amersfoort en Rhenen.

Hoewel Eembrugge dus omstreeks 1340 stadsrechten kreeg, is het nooit een ommuurde stad geweest, evenmin als Baarn, dat korte tijd later en wel tussen 1346 en 1390, stadsrechten verwierf.

In 1481 werd Huis ter Eem, toen in het bezit van de Utrechtse bisschop David van Bourgondië, door gewapende burgers van Amersfoort en Utrecht overvallen en zwaar beschadigd. Later, toen de bisschop het kasteel had terugveroverd, werd het hersteld.

De verwoesting van Eembrugge

Van 1524 tot 1527, dus in de tijd van de vervaardiging van onze Ronde Kaart, was het kasteel Ter Eem in het bezit van de Utrechtse bisschop, Hendrik van Beieren, die meestal op zijn meer comfortabele kasteel in Wijk bij Duurstede verbleef. Namens de bisschop werd Huis ter Eem bewoond en beheerd door een kastelein of slotheer,

altijd een burger van de stad Utrecht. De kastelein was tevens maarschalk van Eemland.

Het kasteel was maar sober ingericht. Tot de vaste inventaris behoorden: een vaste tafel met enige zetels, een bedstede, een zout- en turfkist en enige kasten, waarin onder meer bewaard werden: acht schoppen, vier bijlen en een zaag. Er was ter verdediging allerlei wapentuig, waaronder 650 pijlen, tonnetjes buskruit, loden en stenen kogels en busen of geweren, alsmede zeven stuks geschut in verschillende formaten.

In november 1527 is Eembrugge, dat toen ongeveer 200 inwoners had, grondig verwoest door de troepen van Maarten van Rossum, veldheer van hertog Karel van Gelder. Bij die inval werd geen huis gespaard. Maar het kasteel bleef intact, omdat het zonder gewapend verzet aan de Geldersen werd overgedragen. De Geldersen hebben het maar een half jaar in bezit gehad, want in mei 1528 werd het kasteel heroverd door Floris van IJsselstein, graaf van Buren, namens de bisschop van Utrecht.

Intussen was bij die inval van 1527 de kerk van Eembrugge verwoest en vervolgens geheel afgebroken, terwijl het kerkhof werd afgegraven. Drie jaar later, in 1530, werd een nieuwe kerk gebouwd aan de westelijke oever van de Eem, waar het voorlopig veiliger

scheen. Het is de plek waar nu de wegenbouwfabriek staat. Voor de bouw van die nieuwe kerk was een landelijke collecte gehouden en de grond voor die bouw werd afgestaan door keizer Karel V, die in 1528 van de bisschop van Utrecht diens wereldlijke macht had overgenomen.

De kerk ging in 1580 over naar de Reformatie. De pastoor, Elbertus Proot, ging zelf mee naar 'de nieuwe religie'. Later werd de kerk bediend vanuit de Pauluskerk van Baarn.

Op een plattegrond van Eembrugge van 1624 (hierbij afgebeeld) staat een tekening van de kerk, die dus geen toren had, maar een torentje op het dak. Het kerkgebouw heeft bestaan tot 1702. Bij de grote overstroming van de Eem in dat jaar is de kerk zwaar vernield en vervolgens is tot afbraak besloten.

Tenslotte is het voor ons verhaal van de Ronde Kaart interessant op te merken, dat die kaart, van 1526, dus werd vervaardigd één jaar vóór de verwoesting van de oude kerk, die op de kaart nog is afgebeeld. Ook daarom is deze kaart zo'n belangrijk historisch document voor de geschiedenis van Eembrugge.

Hans Bronkhorst

Geraadpleegde archieven:

Nationaal Archief, Prins Willem Alexanderhof 20, Den Haag;
Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek, Oude Enghweg 23,

Hilversum;
Utrechts Archief, Alexander
Numankade 201, Utrecht;
Archief Eemland, Stadhuisplein 5,
Amersfoort;
Goois Museum, Kerkbrink 6, Hilversum.

Geraadpleegde literatuur:

De Ronde Kaart van Gooiland, 1526., (65 x 60 cm), Nationaal Archief,
s-Gravenhage, Toegangsnr. 4.UTH, Inv.
2580. (Collectie Hingman);

Copij op de halve grootte eener oude kaart van Gooiland. Een losse bijlage van Hortensius over de opkomst en ondergang van Naarden enz.; Hortensius over de opkomst en de ondergang van Naarden met vertaling en aantekeningen van Prof. Peerlkamp en nalezingen en bijvoegsels van A. Perk, Utrecht 1866. p. 244;

Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden. Twaalfde deel. Beschryving van de Provincie van Utrecht. Amsterdam, 1772;

D.Th.Enklaar, *Geschiedenis van Gooiland, Eerste deel, De Middeleeuwen. Amsterdam, 1939, p. 115, 128, 129;*

Geschiedenis van de Provincie Utrecht. Deel I. Utrecht, 1997. p.163, p. 208 en p. 269;

D.Th. Enklaar, Zestiende eeuwse wandelingen door Nederland. Zwerftochten van

Pieter Aelmannszoon, secretaris van Naarden,. 1525-1527. Hilversum, 1935, p. 25 en 37;

Thomas Cleij, *Het kerspel Ter Eem. Baarn, z.j.;*
A.C.J. de Vrankrijker. *De Eembrug, Baarn 1961, p. 6;*

T.J. Hoekstra e.a, *Liber Castellorum. Veertig variaties op het thema kasteel, Zutphen, 1981, p. 309;*

J.D.M. Bardet, *Kastelenboek. Provincie Utrecht, Bussum 1975, p. 65;*

B. Olde Meierink e.a. *Kastelen en riddershofsteden in Utrecht., Utrecht 1995. p. 187;*

Nederlandsch Archievenblad, 39ste jaargang, 1931-1932. Groningen 1932. (De oudste kaarten van Gooiland en zijn rechtsgebieden(door D.Th. Enklaar(. p. 186, 187 en 192-195;

H.L.V. (H.van Rhijn). *Historie ofte beschryving van 't Utrechtsche Bisdum. Tweede deel, Leiden, 1715. p. 146-153;*

Fred Gaasbeek e.a. *Baarn, Geschiedenis en architectuur Baarn, 1994, p. 27.*
T. Pluim, *Uit de geschiedenis van Baarn, Baarn, 1932, p. 61.*

Met dank aan dr. J. A. Bakker en
drs. Ed van Mensch

BLIK OP DE BRINKSTRAAT (DEEL 2)

1. Uiterst links: woning met wagenmakerij (witte muur) van de familie Van Leersum op de hoek Brink/Brinkstraat in de 19e eeuw. Rechts ervan het huis van de rijtuigschilder Aris van Leersum. Later woonde daar het gezin van diens dochter die met Stein was getrouwd (coll. HKB)

Voor ik begin met deel 2 even het volgende:

Oude adres- en telefoonboeken van Baarn zijn een belangrijke bron. Helaas bezit de Historische Kring alleen adresboekjes van 1930, 1934, 1948, 1952, 1956, 1961 en 1968.

Dus als u nog een adres- of telefoonboek van vóór 1970 heeft, houden wij ons zeer aanbevolen!

We beginnen bij de Brink aan de linkerkant, dit is de kant van de oneven nummers.

Op de hoek Brink/Brinkstraat (Brink nr. 14) was een zeer oude boerderij met erachter een erf met een stal. In 1869 is deze boerderij gesloopt en kwam er een tamelijk groot huis voor in de plaats. In 1930 en 1934 vinden we op nr. 1. T. van Leersum, waarschijnlijk een zoon van W. uit 1889 (afb. 1). Het eerste gehele huis aan de linkerkant van de Brinkstraat is altijd nr. 3 geweest. We kunnen nu concluderen, dat Brinkstraat

2. De wagenmakerij van de gebroeders Van Leersum in ca. 1915. V.l.n.r.: D. Kamphorst, W. (Witte) van Leersum, T. van Leersum en J. (?) Teunissen (coll. HKB)

1 een bovenwoning is geweest. In ca. 1939 woonde er de weduwe Van Leersum-de Heus. De weduwe J. de Bruyn-Kesteloo staat genoemd in 1948 en 1951. In 1961 woonde er niemand en in 1968 is dit huisnummer zelfs verdwenen! Sinds 2003 zit er in het hoekhuis Brink/Brinkstraat eetcafé 'Dorsthuis Demmers & Spijslokaal', met als adres Brink 14. Naast de zijdeur van dit pand (in de Brinkstraat) staat weer nr. 1. Hier is nu de Holland Trading House B.V. gevestigd.

Achter dit hoekpand op de Brink was al vanaf 1742 de wagenmakerij van de familie Van Leersum. In 1810 was Aris

van Leersum eigenaar en tevens lid van de gemeenteraad. Zijn nakomeling Willem van Leersum, algemeen, vanwege zijn haarkleur, Witte van Leersum genoemd, was in de crisisjaren ook lid van de raad (ARP) en jarenlang voorzitter en een zeer strenge controleur namens het 'Armbestuur' (afb. 2). Zo keurde hij bioscoopbezoek van en sigaren roken door 'steuntrekkers' af. Hij was een bekende Baarnaar en woonde met zijn zuster in het huis op de Brink, waar nu 'Dorsthuis Demmers' is. Zijn boer Theun (van nr. 1) was een stille werker, die ook het werk verzette waar zijn broer door zijn openbare functies niet aan toe kwam. Toen er steeds meer

3. De Baarnsche Vleeschhal van slager A. Vossenstein (links) en de Amsterdamsche Visch- en Fruithal van Maurits Bartels (rechts) in ca. 1920 (coll. HKB)

auto's kwamen, werd de wagenmakerij gesloten. Van Leersum verhuurde zijn werkplaatsen aan twee winkeliers: links kwam de Baarnsche Vleeschhal van slager A. Vossenstein, later van zijn weduwe, en rechts de Amsterdamsche Vischen Fruithal van Maurits Bartels (afb. 3) en in 1923 aan groentenhandelaar T.A. Steenstra. Deze vertrok in 1925 naar nr. 21, later gewijzigd in nr. 31. Omdat vlees en vis niet in één zaak verhandeld mochten worden, moesten de ruimtes gescheiden worden door een wand. Men deed dat hier met een wand van ... kippengaas!
In de Brinkstraat woonde (op nr. 3?) doodgraver J. Cronjé, die familie was

van de bekende Zuid-Afrikaanse Boerengeneraals. Hij werd in 1862 opgevolgd door Cornelis IJzerman. Later vinden we op nr. 3 de broers Hein en Piet Cronjé (familie van de doodgraver?). Eind jaren dertig kwam er nieuwbouw voor in de plaats. Daarna zat er tot ca. 1948 (?) L.H. Prinsen met een sigarenzaak 'Crescendo', die kwam van de hoek Brinkstraat-Penstraat, waar nu Hokavovi zit. Van ca. 1948-ca. 1971 was die zaak van C. Kroon, de zwager van kapper Grasmaijer. Daarna zat J. (?) de Groot erin. Vanaf 1976 was er de sterkaasshop 't Boertje' van het echtpaar Hoogendoorn, die het pand in 1984 liet verbouwen. Vanaf 1989 zit er

de versspciaalzaak 'De Waag' van J.H. van Hees.

Nr. 3a was in 1930 volgens het adresboek onbewoond, in 1934 woonde er D. Kiek. Op 3b zat in 1930 C.G. Grasmajier, die later aan de overkant op nr. 4 zijn dames- en herenkapperszaak had en daar boven woonde. In 1937 werden nrs. 3a/b veranderd in nr. 5. In ca. 1939 woonde daar W.H. de Leeuw. In 1948 was er de groentezaak van G. van de Hoef. In 1952 zat L.M. Hendrikse in de zaak en van ca. 1961-ca. 1968 J.P. Brakenhoff. In 1983 wordt nr. 7 erbij getrokken en komt in nrs 5/7 het 53e filiaal van de Brilmij, die vanaf 1993 Brilmij Pearle Vision Center gaat heten.

Op nr. 5 (nu: 7), na een steegje, was in 1930 de werkplaats van T. van Leersum, de wagenmaker, die op nr. 1 woonde. In ca. 1939 woonde daar H. Altevogt en in 1948 C. van den Berg. In 1952 zat Motorhuis Rico van M. Kooij er en in 1956 vinden we er stomerij 'Actief' van K. Koster, die er in 1968 ook nog zit. In 1983 wordt het pand bij nr. 5 getrokken en komt de Brilmij, later Pearle erin.

In 1930 woonde op nr. 7 (nu: 9) de huis-, rijtuig- en decoratieschilder Theun van Leersum, een (achter?) neef van de wagenmaker met dezelfde voor- en achternaam van nrs. 1 en 5. Deze schilder had op het oude nr. 11 zijn werkplaats. Hij stierf in 1936 en zijn weduwe J.P. van Leersum-Odé verbleef er tot haar dood in 1966. Midden jaren

't kaperschip

inkoop - verkoop

h. westerhof

BRINKSTRAAT 13-15-17

BAARN

telefoon 02154-12525

DOOR VLIJT WORDT ONS
VERSTAND GESLEPEN
en veel wijzer
GESLETEN WORDEN WIJ
DOOR AL TE STAGE VLIJT
VLIJT SLIJPT EN SLIJT
de geest
GELIJK DE WETSTEEN
't IJZER
al slijtende verscherpt,
al scherpende verslijt
UIT ALBUM AMICORUM
p. hossee 1761

4. Boekenlegger van antiquair Westerhof
uit de jaren zeventig (coll. auteur)

5. Kruidenier Kesteloo met zijn gezin en personeel voor zijn zaak (coll. HKB)

zeventig van de vorige eeuw werden de nieuwe nrs 9 en 11 afgebroken en kwam er nieuwbouw (9, 9a en 9b) voor in de plaats.

Op nr. 9 (later: 11) woonde van 1936 tot ca. 1967 het echtpaar W. Stein-van Leersum (de ouders van onze huidige voorzitter), zij was de dochter van de rijtuigschilder van nr. 7. Stein had een assurantiekantoor en was ook administrateur van enkele winkeliers. Dit huis werd in ca. 1976 afgebroken voor nieuwbouw (nrs. 9, 9a en 9b).

Op 9 zaten o.a. een kunsthandel (met werk van Corneille, Herman Brood, Lorenzo e.a.), lijstenmakerij en ca-

deauwinkel 'Art and Seek', een bloemenzaak van N. van Lambalgen en sinds 2004 kindermode 'Sier-kon-fleks, de leuke kinderheks' van Natascha van Lambalgen-Hartog.

Op 9a zaten diverse zaken, o.a. Stomerij Palthe (?). Het stond drie jaar leeg. In 1997 tot 2003 zat er Augusta Pfann Design in met o.a. glas-in-lood, brandschilderen, Tiffany, diverse glas workshops e.d. Sinds 2003 heeft adviesbureau MCP M Nederland B.V. zich hier gevestigd. MCPM staat voor Mediaton, Consultancy, Property-Management. Dit is een marktgeoriënteerde vastgoedmanagement-organisatie.

Op 9b kwam in 1977 'Primafoon', die in 2002 'Tell Me' werd.

Th. van Leersum had in 1930 al jarenlang op nr. 11 zijn werkplaats als schilder.

Hij was gespecialiseerd in het lakken van luxe rijtuigen. Hij kon met vaste hand in een keer een bies [= dunne streep] op een rijtuig schilderen met een sleper, een verfkwast met slechts enkele, lange haren. Dat gebeurde in een goed afgesloten ruimte, de lakkamer, want er mocht natuurlijk geen stofje bijkomen. Ook zijn knecht Geurt van Ginkel was er zeer bedreven in. Deze is later een autospuiterij in de Eemstraat begonnen. Na Van Leersums dood in 1936 werd deze ruimte verhuurd aan de gebr. Bakker, die er o.a. hout gingen bewerken. Hier kwam eind jaren dertig de nieuwbouw (nrs 13, 15 en 17) die er nog steeds staat.

Wat betreft nr. 13 van nu: in 1928 kwam in dat pand (toen: nr. 9a) de 'Eerste Baarnsche Stoompers Inrichting' van D. Boogaard onder de naam 'Quick & Good', door de jeugd 'Kwik en Kwak' genoemd. In 1948 zat Boogaard er nog steeds. In 1952 woonde er A.F. Hulskamp (stomerij), in 1956-1961 J.H. Pauw en mevr. H. Lens (stomerij); in 1968 W.J. Verwoerd en H. Lens.

In 1948-1952 zat op het nieuwe nr. 15. J. Hoogma, een vliegenier; in 1952 woonden ook C. Broers en mevr. J.W. Bosman op dit adres. Daarna dreven de dames Esselaar een winkel in oude boe-

ken, die zij 't kaperschip' noemden. Vanaf 1952 vinden we er Herman Westerhof met tweedehandsboeken, later uitgebreid met een antiekzaak, ook onder de naam 't kaperschip'. Deze heeft zijn pand in ca. 1970 uitgebreid met de nrs 13 en 17. Hij zou er ruim 40 jaar blijven zitten. (afb. 4) Westerhof had een goede neus voor oude en bijzondere boeken, fraaie kunstvoorwerpen en antiek. Hij kon er met smaak en kennis van zaken over vertellen. Hij taxeerde antiek en kunst in heel Baarn en omstreken, kende daardoor vele kenners en verzamelaars op dat gebied en zat boordevol verhalen. Hij en acteur Henk van Ulsen hadden op het gymnasium in Kampen les in klassieke talen gehad van de dichteres Ida Gerhardt. In 1992 (?) kwam Van Zanten erin met reisbureau 55+reizen en in 1998 werd de zaak gesplitst in twee reisbureaus: Vertrekpunt Gert (links) en 55+, later Kras Stervakanties (rechts).

In ca. 1939 woonde in het nieuwe pand nr. 17 Mej. J. Tick-van der Plas (Mejuffrouw Tick? Het staat er echt. Is dit een fout of was zij niet chic genoeg om mevrouw genoemd te worden? Dit komen we wel meer in adresboeken van vóór 1960 tegen.) In 1941 trok J.C. Bakker met zijn dochter E.T. (Bep) Bakker in dit pand. Zij kwamen uit Den Helder waar vader bakker een winkel in porselein, aardewerk, bestek, tabakswaaren e.d. dreef, 'De rokende Amerikaan' genaamd. In Baarn noemde hij zijn

winkel 'De Helderse Bazar'. Bep Bakker trouwde in 1954 met Jan van der Veen, zoon van de eigenaar van de linge-ri-zaak op nr. 18, nu 34, schuin aan de overkant. Zij zwaaiden in de erkers naar elkaar... Er werd gehuurd van de familie Stein van nr. 11. In 1967 verhuisde het echtpaar Bakker en wat later kwam het pand in handen van buurman H. Westerhof, handelaar in antiek en oude boeken.

Op nr. 13 (nu: 19) was in de jaren twintig van de 20e eeuw de kruidenierszaak van de dames Zeldenrijk, met de winkel-keur aan de zijkant. In 1930 zat de uit Zeeland afkomstige kruidenier C.

Kesteloo erin met zijn twee ongehuwde dochters. (afb. 5) De weduwe de Bruin-Kesteloo was een van zijn dochters, die samen met haar zuster ook in de kruidenierszaak hebben gewerkt. Daarna zat de familie Appel erin. In 1956 woonde er niemand. In ca. 1952 besloot R.J. Jansen sr. zijn woninginrichtingswinkel van de Burgemeester Penstraat naar de Brinkstraat te verplaatsen. Hij kocht nr. 19 in 1953 en nrs 21 en 23 in 1960. Hij verhuurde nr. 19 aan diverse personen. In 1961 woonden er de dames T. Verduijn, N. Goote en J.J. Braber, in 1968 de dames S. en A. Meijer.

Frits Booy

VERENIGINGSNIEUWS

Programma 2005

- 10 september

In verband met Open Monumentendag openstelling van de Oude Begraafplaats, ingang Berkenweg, om 11.00 en 14.00 uur.

- 6 oktober

Lezing met als onderwerp 'Bouwhistorisch onderzoek tijdens restauraties', door de heer L.B. Wevers, restauratie-architect

- 17 november

Lezing met als onderwerp Monumentenzorg, in het bijzonder architectuurgeschiedenis, door de heer K. Loeff, kunsthistoricus.

Programma 2006 (deels)

- 7 januari

Nieuwjaarsreceptie in de Oudheidkamer, ingang OLB aan de Hoofdstraat.

- 26 januari

Lezing over de graficus M.C. Escher door de heer W. Hazeu, schrijver, dich-

ter en biografie van onder andere Maurits Escher, Gerrit Achterberg en Simon Vestdijk.

Alle lezingen vinden plaats in Cultureel Centrum De Speeldoos, Rembrandtlaan 35 te Baarn. Zaal open om 19.30 uur, aanvang 20.00 uur. Leden per adres twee kaarten gratis, niet-leden € 3,50 per persoon.

Diavoorstelling Oud- en Nieuw Baarn. Ook in 2006 organiseert de Historische Kring Baerne weer drie diavoorstellingen. De serie wordt gepresenteerd door Jaap Kruidenier en Ad Peeters op: 7 februari 's avonds, 14 februari 's middags en 21 februari 's avonds. Plaats, tijd en opgave in het a.s. decembernummer van *Baerne*.

Baernes te koop

In de Oudheidkamer zijn oude exem-

plaren van *Baerne* te koop tegen gereduceerde prijs. Nummers v.a. 1980 voor € 0,75 per stuk, complete jaargangen van *Baerne* voor € 2,50.

Inleverdatum kopij

decembernummer: 17 oktober 2005.

Correcties en aanvullingen

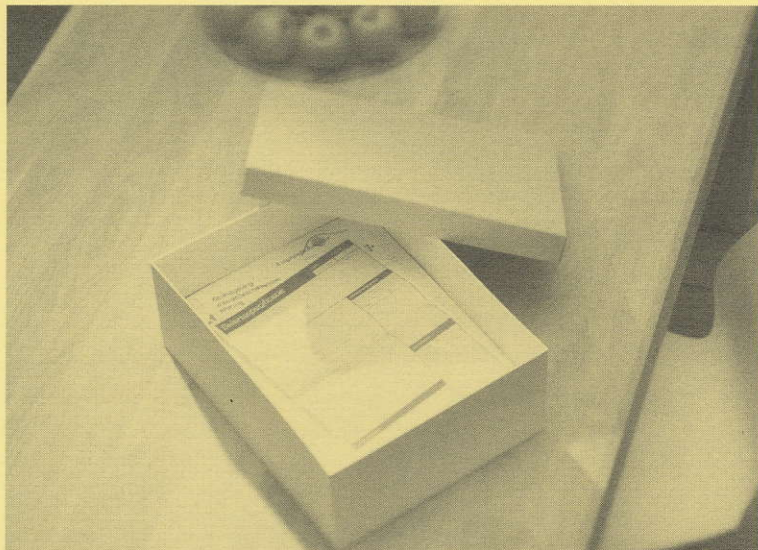
In het colofon van het juni-nummer 2005 staat abusievelijk onder Werkgroep Oude Begraafplaats T. Zeilemaker vermeld. Dit moet zijn J. Kruidenier.

In hetzelfde nummer staat in het artikel over de schenking, door Jelle van der Goot van schilderijen aan de vereniging, abusievelijk vermeld de AMRO-bank aan het Leidseplein te Amsterdam. Dit moet zijn het Rembrandtsplein.

*De kring op de markt op Koninginnedag 2005.
Achter de kraam mw. Van Kouterik en de heer Peeters*

Is dit genoeg om eerder te stoppen met werken?

Natuurlijk hoopt u dat u straks genoeg pensioen heeft om leuke dingen te doen. Maar wat als dat niet zo is? Gelukkig kan de Rabobank uw huidige en toekomstige

financiële situatie precies voor u uitrekenen. Maak vandaag nog een vrijblijvende afspraak met uw adviseur. Dan zorgen wij ervoor dat uw financiële situatie ook straks goed geregeld is.

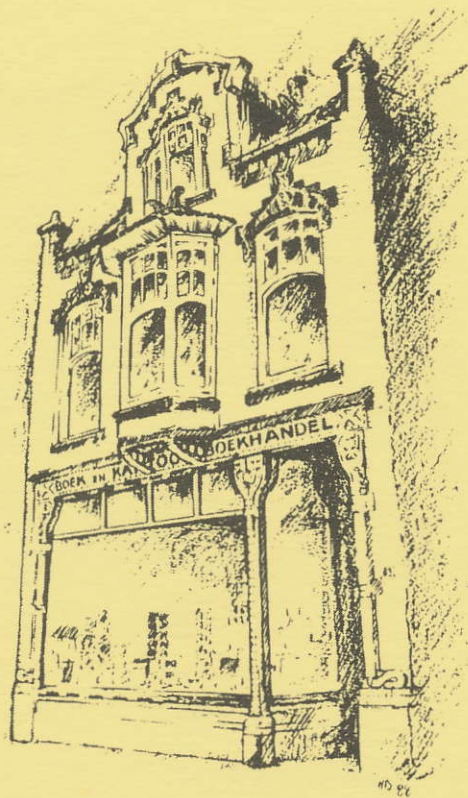

*Gratis na een pensioengesprek:
opbergmap voor het overzicht*

Meer informatie op: www.rabobank.nl

Rabobank

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 67-69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 035 - 542 68 51
www.denboer.nl

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken

10
Hist.K.Baerne,wkg.oudheidkam
Postbus 326
3740 AH BAARN